

WORD EEN EUROPA-BEKWAME ORGANISATIE

Toolbox Europa als kans

Gemeente
Rotterdam

Leiden

Den Haag

provincie
Zuid-Holland

DORDRECHT

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Maak werk van Europa

Strategisch Europees aan de slag

Koppel Europese kansen aan lokale doelstellingen
Betrek elke laag van de organisatie
Bed de Europese inzet strategisch in
Borg randvoorwaarden

Inrichting van de EU in je organisatie

Besef dat Europese actie tijd en geld vergt
Borg Europa-kennis binnen opgaveteams

EU-financiering

Ken het EU-financieringslandschap
Besef dat subsidieprojecten kennis en kunde vergen

EU wet- en regelgeving en de rol van de VNG

Borg kennis over het EU-beleidsproces
Sluit aan bij bestaande informatiekkanalen

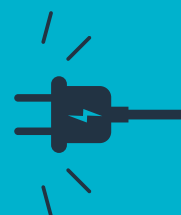
Europese netwerken

Sluit aan bij relevante netwerken in Europa

Regionaal samenwerken

Stem regionaal af voor gezamenlijke kansen
Organiseer regionaal samenwerken laagdrempelig

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Strategisch Europees aan de slag	6
1. Koppel Europese kansen aan lokale doelstellingen	6
2. Betrek elke laag van de organisatie	6
3. Bed de Europese inzet strategisch in	7
4. Borg randvoorwaarden	8
Inrichting van de EU in je organisatie	9
5. Besef dat Europese actie tijd en geld vergt	9
6. Borg Europa-kennis binnen opgaveteams	9
EU financiering	11
7. Ken het EU-financieringslandschap	11
8. Besef dat subsidieprojecten kennis en kunde vergen	11
EU wet- en regelgeving	13
9. Borg kennis over het EU-beleidsproces	13
10. Sluit aan bij bestaande informatiekkanalen	13
Europese netwerken	15
11. Sluit aan bij relevante netwerken in Europa	15
Regionaal samenwerken	16
12. Stem regionaal af voor gezamenlijke kansen	16
13. Organiseer regionaal samenwerken laagdrempelig	16
Bijlagen	17
A. De route van Dordrecht & Drechtsteden naar Brussel	17
B. Werken, organiseren en beheersen van Europese subsidieprojecten	19
C. EU Academy	22
D. Vraag en antwoord met de VNG	23
E. Het belang van Europese netwerken	25
F. RAEF	26
G. Regionale samenwerking op de Europese Unie tussen publieke en private partners	28

Inleiding

Wij zijn onderdeel van de Europese Unie (EU), en het Europese speelveld is een dynamische waar je als gemeente- of provincieambtenaar veel kunt halen (en brengen) voor jouw organisatie. Terwijl een heel groot deel van Europese wet- en regelgeving impact heeft op de medeoverheden (denk aan regelgeving over schone lucht, bodem, water, digitalisering), biedt de weg naar Brussel ook kansen voor beleidsbeïnvloeding, netwerken, profileren van je gemeente of provincie en financieringsmogelijkheden ten behoeve van lokale en regionale uitdagingen. Denk aan leren van collega's uit andere Europese steden en regio's over hoe zij omgaan met thema's als wateroverlast, digitale inclusie en woningnood, en Europese financieringskansen voor een innovatieve aanpak om met de gevolgen van klimaat om te gaan. Hoewel jij als (toekomstig) EU-expert binnen je organisatie het belang van investeren in de EU inziet, kan het zijn dat jouw organisatie (nog) niet goed toegerust is op het verzilveren van Europese kansen.

Deze toolbox is het resultaat van een structurele samenwerking tussen de gemeenten Den Haag, Dordrecht, Leiden en Rotterdam, de Provincie Zuid-Holland en de Haagse Hogeschool[1], met een Community of Practice als werkvorm.[2] Deze overheids- en onderwijsorganisaties vonden elkaar op het thema gezamenlijk leren en kennis delen over de Europese Unie, met als hoofdvraag: Hoe zorg je voor de bewustwording en het verwezenlijken van Europese kansen en het aanpakken van uitdagingen binnen gemeenten en provincies ten behoeve van de grote opgaven die lokaal/regionaal spelen?

Vijf keer is de Community of Practice bijeen geweest en zijn er successen en mislukkingen gedeeld in de gemeenschappelijk gedragen uitdaging hoe gemeenten of de provincie bewuster te maken van de kansen en uitdagingen die de EU met zich mee brengt.

Daaruit zijn 13 praktische lessen gedestilleerd die in deze toolbox gepresenteerd worden. De lessen zijn onderverdeeld in zes hoofdstukken, die verschillende aspecten van Europees werken belichten. De thema's strategie en inrichting van de organisatie worden behandeld als de voorwaarden voor een Europa bewuste en -bekwame organisatie en de thema's financiering, wet- en regelgeving en regionaal samenwerken als de dimensies waar de Europese kansen en uitdagingen liggen.

[1] De structurele EU-samenwerking tussen hogeschool en medeoverheden is opgestart in 2022. In regelmatige samenkomsten werden gemeenten en provincie vertegenwoordigd door de EU-experts van hun ambtelijke organisatie. Namens de Haagse Hogeschool werd het project ontwikkeld en begeleid door praktijkgerichte onderzoekers van de 'European Impact Hub' van het lectoraat "Changing Role of Europe" en het kenniscentrum Global and Inclusive Learning.

[2] In een Community of Practice (CoP) werkt een groep mensen in een vertrouwelijke setting samen aan het oplossen van een gemeenschappelijk probleem. Door uitwisseling tussen personen met verschillende achtergrond (discipline, werkgever of functie) ontstaat in een CoP de basis voor het vinden van een breed gedragen, praktische oplossing voor het probleem.

Het doel van deze toolbox is om de inzichten die zijn opgedaan tijdens deze bijeenkomsten te delen met de collega's in andere Nederlandse gemeente- en provinciehuizen. Het recente onderzoek van de Universiteit Utrecht over de Europeanisering van Nederlandse gemeenten en provincies vormt een zeer relevant naslagwerk om de staat van Europeanisering in de eigen organisatie te toetsen.

Deze toolbox gaat een stapje verder en biedt concrete en praktische inzichten hoe een EU-professional binnen de gemeente of provincie zijn of haar organisatie beter kan voorbereiden op het verzilveren van Europese kansen.[3]

We bieden handige links en achtergrondinformatie en delen de praktijkvoorbeelden die in de Community of Practice zijn gebruikt. De voorbeelden staan voor de leesbaarheid van het algehele document in de bijlagen.

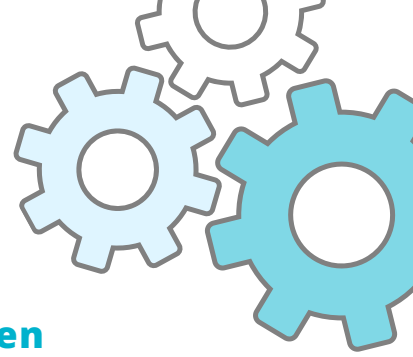
[3] Denk bij Europese kansen bijvoorbeeld aan:

- Het profileren van de organisatie op het Europese toneel ten behoeve van netwerkvorming voor consortia, citymarketing of kennisdeling;
- Europese financieringsmogelijkheden voor organisatie-opgaven: innovatie, vergroening, digitalisering;
- Beïnvloeding van aankomende/bestaande Europese actie die al dan niet past met de voorkeuren of werkwijze van de organisatie.

Figuur 1. Foto bijeenkomst COP2 bij gemeente Rotterdam

Strategisch Europees aan de slag

1. Koppel Europese kansen aan lokale doelstellingen

Europees acteren is een middel om de lokale opgaven te bereiken, niet andersom. Ga daarom na wat de prioriteiten uit het eigen collegeakkoord zijn en inventariseer op basis daarvan of Europese inzet gewenst is om deze opgaven verder te brengen. Stel jezelf daarbij de volgende vragen: welk Europees beleid komt eraan bij welke opgave? Welke Europese netwerken bieden kansen voor kennisuitwisseling of lobbyversterking? En welke EU-subsidieprogramma's financieren projecten op deze opgave? Niet elke prioritaire opgave is daarbij even gebaat bij internationale samenwerking. Zo richt de stad Den Haag zich Europees voornamelijk op drie terreinen: digitalisering, verduurzaming en weerbaarheid, omdat hier lokaal beleid en EU-beleid de meeste raakvlakken hebben.

2. Betrek elke laag van de organisatie

Europees bekwaam handelen als decentrale overheden kan alleen als alle lagen van de organisatie betrokken zijn en de urgentie ervan zien: zowel bestuur, directie als de ambtelijke organisatie. In de Community of Practice-sessies bleek dat vaak juist de directie het minst betrokken is en het minst weet van de kansen en uitdagingen die de Europese Unie biedt voor de lokale opgaven. Dit zorgt ervoor dat bestuurlijke ambitie of ambtelijk initiatief kan stranden door gebrek aan steun, tijd en middelen.

Er zijn verschillende manieren uitgewisseld waarop je kunt zorgen voor betrokkenheid van alle lagen. Zo gaf de gemeente Den Haag het voorbeeld van de EU-missie '100 Klimaatneutrale en Slimme steden in 2030'[4].

Door deze EU-missie, om te streven naar een klimaatneutrale stad in 2030, als kapstok te gebruiken voor het behalen van verschillende beleidsambities, vergrootte dit de urgentie en daarmee de betrokkenheid van de organisatie.

Andere suggesties voor een brede betrokkenheid die tijdens de sessies aan de orde kwamen:

Niesje Barreveld, beleidsteam Europa bij gemeente Den Haag:

"Bij de Gemeente Den Haag is er een Team Europa, deze valt onder de Bestuursdienst, Directie Internationaal. Het team bestaat uit 9 medewerkers en een manager. Samen bedienen wij de organisatie op Europese wet -en regelgeving, externe betrekkingen en Europese subsidie aanvragen en kansen. Wij verantwoorden aan wethouder Robert van Asten, wethouder Stedelijke Ontwikkeling, Strategie en Europa. Dat de wethouder "Europa" in zijn titel heeft geeft aan dat we in Den Haag ambitie hebben om meer in het Europese te gaan bewegen. Om de organisatie mee te krijgen organiseren we roadshows, hebben we een organisatie breed overleg over Europa en delen we "good practices" gemeente-breed om bewustzijn te creëren."

[4] De EU-missie '100 Klimaatneutrale en Slimme steden in 2030' streeft naar klimaatneutraliteit in 2030. Zeven Nederlandse steden doen momenteel mee. <https://vng.nl/nieuws/steden-bekend-100-klimaatneutrale-en-slimme-steden-in-2030>

Met de Europese Unie in de schijnwerpers

Je kunt ook commitment opbouwen en directies en bestuurders enthousiasmeren door te benadrukken dat er in Europa geprofileerd kan worden, bijvoorbeeld dat je gemeente of provincie een koploper is op het gebied van verduurzaming. Bekrachtigen van de opgave door middel van het 'paradepaardje'. De valkuil van deze aanpak is dat het door directies gezien kan worden als een einddoel. Voeg om die reden naast een 'peen' (de meerwaarde van EU-actie) een 'zweep' toe (nazorg is nodig, vastleggen capaciteit en tijd in begroting en jaarplan).

Word zo snel mogelijk zo concreet mogelijk

Commitment voor een call of project waar je op aan zou willen haken kun je ook kracht bijzetten door de gevolgen van de opgave te kwantificeren. In het geval van de klimaattransitie kan de vraag zijn: hoeveel woningen worden er in onze gemeente jaarlijks van het gas afgehaald versus hoeveel woningen moeten we jaarlijks van het gas halen als we in 2030 klimaatneutraliteit willen bereiken? Dit is een vraag voor de beleidsinhoudelijke collega, maar als EU-expert van een gemeente of provincie kun je bijvoorbeeld aangeven hoeveel Europese kennis, kunde en financieringsmogelijkheden er beschikbaar zijn voor de verduurzamingsopgave.

Voorbeeld:

- De route van Dordrecht & Drechtsteden naar Brussel (bijlage A)

3. Bed de Europese inzet strategisch in

Het recent door de Universiteit Utrecht uitgevoerde Europeaniseringsonderzoek onder Nederlandse gemeenten en provincies gaf dit als één van de hoofdconclusies: het hebben van een Europese of internationale strategie als decentrale overheid is essentieel voor het Europese Unie bekwaam opereren van een organisatie. Dit werd bevestigd in de Community of Practice, waar alle deelnemende organisaties een internationale strategie hebben. Wel kwam naar voren dat er keuzes te maken zijn in de inhoud van een strategie: koppel je het wel of niet vast aan de collegeperiode, of ga je wel of niet in op specifieke inhoudelijke kansen? De kernvraag daarbij is of er in de strategie vooral afspraken worden vastgelegd en de continuïteit wordt bewaakt van het Europees handelen van de organisatie of dat er ook inhoudelijk richting wordt gegeven aan de uitvoering van bestuurlijke ambities met Europese inzet?

Zo is de ervaring van de provincie Zuid-Holland dat de bestuurlijke ambities op de prioriteiten van de meerjarige Internationale Strategie de afgelopen collegeperiode veel vaker moesten worden bijgesteld. Vooral omdat opgaven zelf snel veranderden en steeds meer integraal werden aangepakt. Deze veranderingen konden echter worden opgevangen doordat er gebruik werd gemaakt van jaarlijkse Internationale Vooruitblikken. Hierin werden de bestuurlijk internationale ambities op de opgaven bijgesteld. Op basis daarvan werd de concrete internationale inzet voor dat jaar gedefinieerd.

Hulpmiddelen:

- [Actieagenda Europa Dordrecht](#)
- [Internationale Vooruitblik provincie Zuid-Holland](#)
- [Webpagina EU-prioriteiten gemeente Den Haag](#)
- De Europastrategie van gemeente Leiden, op verzoek bij [Helene Meijer](#), strateeg gemeente Leiden

4. Borg randvoorwaarden

Succesvol Europees acteren kan alleen als er aan bepaalde randvoorwaarden is voldaan. Zorg dat de organisatie, van bestuur tot beleidsambtenaar, weet wat deze randvoorwaarden zijn, bijvoorbeeld door het opstellen van een afwegingskader. Toets daarmee bij elke vraag of er aan de randvoorwaarden is voldaan. Zo heeft de Provincie Zuid-Holland de afgelopen jaren gewerkt met het zogenaamde IJzeren Vierkant als afwegingskader voor haar internationale inzet. Het kader bestaat uit een set vragen die toetsen of een project aansluit bij de provinciale opgave, of bestuurlijk ambitie aanwezig is, of er (Europese) partnerschappen te vormen zijn en of de organisatie de benodigde middelen wel beschikbaar heeft gesteld.

Het IJzeren vierkant

1. Inhoudelijk provinciale opgave

- Waar draagt het aan bij?
- Wat is het doel van de internationale activiteiten?
- Welke beleidsdoelen hebben we en waar staan die in beschreven?

2. Bestuurlijke inzet en ambitie

- Welke gedeputeerde en wat is zijn/haar ambitie?
- Wat is er al gebeurd/afgesproken bestuurlijk?
- Welke bestuurlijke posities hebben we in relatie tot het onderwerp?

3. Partners in regio, andere regio-partners en netwerken

- Stakeholder analyse: wie doet wat op dit onderwerp en hoe werken we samen? In de regio, in Nederland, in Europa, in onze netwerken

4. Capaciteit in de provinciale organisatie en euro's

- Wie doet wat vanuit PZH: tijdsinzet en inhoudelijke bijdrage?
- Hoeveel budget is beschikbaar?

Figuur 2. Het afwegingskader van de Provincie Zuid-Holland (het IJzeren vierkant) voor internationale projecten

Inrichting van de EU in je organisatie

5. Besef dat Europese actie tijd en geld vergt

Europese actief zijn, bijvoorbeeld in een netwerk, project of lobby, kost tijd van de organisatie en soms financiële middelen. Des te meer is het van belang dat de inzet daadwerkelijk bijdraagt aan de lokale opgave. Als de inzet goed aansluit op de opgave dan zal de extra inzet die nodig is beperkt zijn.

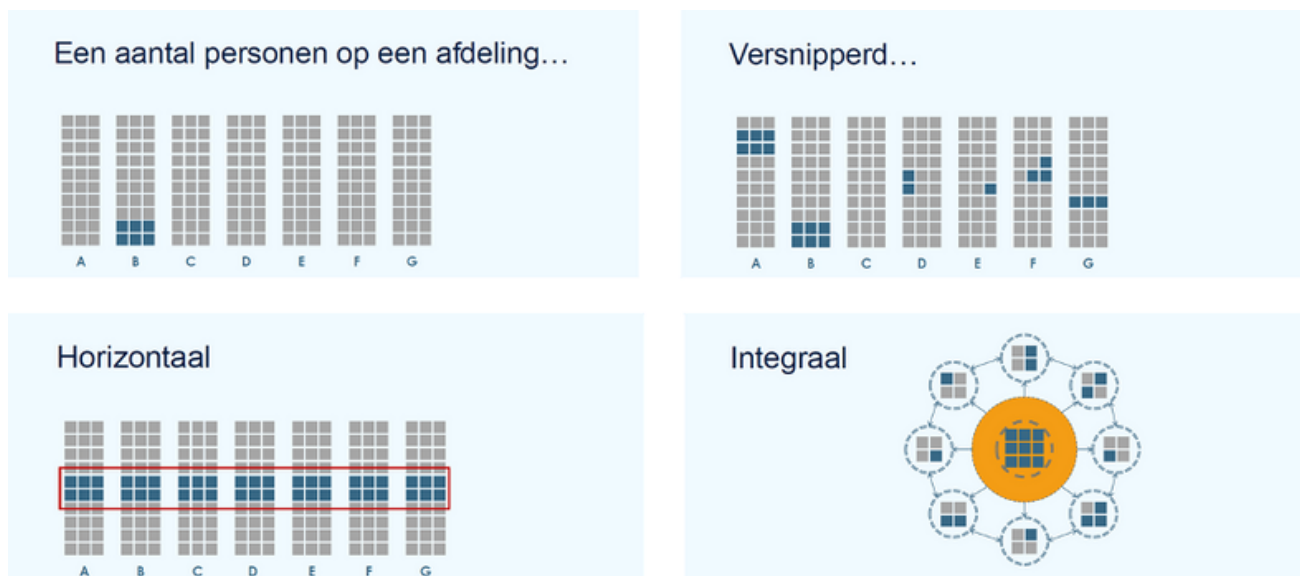
Een voorbeeld: als een EU-gefinancierd project op klimaatadaptatie in de stad wordt gedaan vanuit een bestaand programma, dan vraagt dit geen extra inzet van de beleidsafdeling. Wel is er extra inzet nodig voor het opstellen van de aanvraag (door de EU-programma adviseur) en het verantwoorden van de middelen (EU financieel verantwoordelijke). Het is dus noodzakelijk om expertise van Europese middelen in de organisatie te borgen en hier capaciteit voor vrij te maken.

6. Borg Europa-kennis binnen opgaveteams

Een Europabekwame organisatie vraagt kennis van zowel de lokale opgave als de Europese middelen die daarvoor kunnen worden benut. Dit vraagt om het samenbrengen van verschillende experts in één organisatie. Er is geen gouden standaard voor de organisatiestructuur van een EU bewuste decentrale organisatie. Wel blijkt uit de Community of Practice dat de gemeenten en provincie naarmate zij EU bekwamer acteren, kennis van de Europese kansen bundelen in een EU-team (hierin komt expertise op beleid, lobby en financiering samen). Dit borgt een gezamenlijke werkwijze voor de Europese inzet en werkt verdere capaciteitsopbouw over de EU in de hand. De uitdaging is vervolgens om de opgaveteams goed aangehaakt te houden bij Europese (beleids)ontwikkelingen.

Hulpmiddel Organisatiemodellen ERAC

ERAC, een adviesbureau dat zich bezighoudt met Europese regionale vraagstukken, heeft een aantal organisatiemodellen ontwikkeld die in kaart brengen hoe gemeenten hun Europese werk inrichten. Een integrale aanpak wordt daarbij gezien als de meest geëuropeaniseerde manier van werken, waarbij borging van EU-kennis en -activiteiten hoog in het vaandel staan (zie ook hoofdstuk 2.1 van het Europeaniseringsonderzoek van de Universiteit Utrecht).

Figuur 3. Organisatiemodellen Europees werken van ERAC

Het eerste model wordt gekenmerkt door een 'eenzame' EU-professional die binnen zijn of haar organisatie probeert de verbinding te leggen, maar die door gebrek aan capaciteit en middelen aan veel zaken niet toekomt. In een versnipperde organisatie wordt op een verkokerde wijze aan het Europese gewerkt, waarbij er weinig tot geen coördinatie plaatsvindt tussen deze EU-experts. Binnen hun afdeling verbinden ze, maar de Europese inzet van de organisatie blijft ad hoc. Waar bij de horizontale organisatiestructuur elk cluster een EU-expert in het team heeft zitten, die met hun EU-collega's op andere afdelingen overleggen, is in de integrale organisatiestructuur een centraal EU-team die het contact onderhoudt met de EU-trekkers binnen de afdelingen.

Een interessant voorbeeld is de gemeente Dordrecht, waar het Public Affairs-team samen met de subsidiecoördinator het (informele) EU-team van de gemeente vormen. Collega's worden EU-bewust gemaakt via de opgavemanagers die door het informele EU-team geïnformeerd worden. De opgavemanagers hebben een ambassadeursrol. Europese kansen en wetgeving moet behapbaar zijn en op een leuke manier gepresenteerd worden. Vanuit het EU-team moet er uitleg gegeven worden aan de opgavemanagers op welke manier de Europese Unie invloed heeft op een opgave en welke mogelijkheden de Europese Unie biedt.

EU financiering

7. Ken het EU-financieringslandschap

Het Europese financieringslandschap is complex, maar er zijn veel hulpbronnen te vinden waar je jouw organisatie op kan laten aansluiten en waar collega's terecht kunnen die met projectideeën aan de slag gaan. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat niet alle programma's vanuit Brussel worden geregeld, maar er ook financieringsprogramma's zijn die regionaal worden uitgevoerd. In de regel worden thematische subsidieprogramma's vanuit Brussel gedaan en regionale subsidieprogramma's door de eigen managementautoriteiten, zoals bijvoorbeeld de provincie. Ook goed om te weten is dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in de meeste gevallen het nationaal contactpunt is voor ondersteuning op subsidies en fondsen en een relevante bron van informatie vormt over Europese subsidieprogramma's.

Hulpmiddelen:

- Subsidie- en financieringswijzer van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- EU-fondsenwijzer van Kenniscentrum Europa Decentraal – biedt goed overzicht EU-programma's vooral thematisch subsidieprogramma's
- Call Kalender provincie Zuid-Holland, hier te vinden – biedt meer informatie over de regionale subsidieprogramma's
- Platform 31 heeft onderzoek gedaan naar hoe sommige kleine gemeenten Europese subsidiekansen verzilveren.

8. Besef dat subsidieprojecten kennis en kunde vergen

Het vraagt veel van een organisatie om EU-projecten te beheren. Er zijn veel rollen betrokken bij EU-projecten: projectleider, inhoudelijk toeleveranciers, EU-subsidieadviseurs, en juridische, financiële en administratieve ondersteuning. Het opbouwen van kennis en kunde over EU-programma's wordt vaak gezien als een 'kip-en-ei'-verhaal. Zonder de juiste kennis is het lastig EU-financiering aan te trekken en zonder de financiering is het lastig hier tijd en geld voor vrij te maken. Begin daarom klein en zoek daarbij ook hulp van experts. Er zijn veel adviesbureaus gespecialiseerd in EU-projectaanvragen. Een geleerde les is om direct collega's te betrekken in het subsidieprojectenproces zodat zij capaciteit opbouwen om dit in de toekomst zelf te kunnen.

De rol van een interne EU-subsidieadviseur is dus een belangrijke. Door iemand vrij te stellen om kennis en kunde voor de organisatie op te bouwen, help je voorkomen dat beleidscollega's met het projectidee vastlopen op bijzaken.

Het werken aan Europese subsidieprojecten is een uitdagende maar ook lonende ervaring. Door zorgvuldig te plannen, effectief samen te werken en de financiën en voortgang goed te beheren, vergroot je de kans op positieve projectresultaten. Op die manier kunnen gemeenten Europese subsidieprojecten effectief organiseren en beheren, waardoor de kans op succes wordt vergroot en de subsidiegelden optimaal worden benut.

Hulpmiddelen:

- Gemeente Dordrecht geeft advies over het werken, organiseren en beheren van Europese subsidieprojecten. Dit uitgebreide advies vind je in bijlage B.
- De EU Academy van de Provincie Zuid-Holland. De afgelopen zeven jaar organiseert de Provincie Zuid-Holland jaarlijks de EU Academy om organisaties in de regio bewuster te maken van de financieringskansen die Europese samenwerking kan bieden. De EU Academy is een initiatief van de Provincie Zuid-Holland en wordt uitgevoerd door adviesbureau ERAC. Meer informatie is te vinden in bijlage C.

EU wet- en regelgeving

9. Borg kennis over het EU-beleidsproces

Betrokkenheid bij de vorming van Europees beleid vergt inzicht in hoe dit beleid tot stand komt. In de uitwisselingen tijdens de Community of Practice bleek dat deze kennis vaak niet bij elke beleidsinhoudelijke collega aanwezig is, het is daarom belangrijk om dit wel goed in de organisatie te borgen. Hetzij in een EU-team, dan wel bij een collega binnen de beleidsteams.

Hulpmiddelen:

- Directie International Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken hebben onderzoek laten doen het Europese beleidsproces. Een afbeelding met korte toelichting van de beleidsfasen staat op de [website](#).
- Een [interview met Amber Stoof](#) van de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging voor de EU in Brussel over digitaal beleid werkt verhelderend over de rol van decentrale overheden in EU-beleid.
- Dit [boek](#) (herziene versie beschikbaar in 2024) biedt ook inzichten in het Europese beleidsproces: Versluis, E., Van Keulen, M., & Stephenson, P. (2010). Analyzing the European Union policy process. Bloomsbury Publishing.
- Het [boek](#) van Aalberts, C., Van Keulen, M., (2022) Retourtje Brussel, Hoe Nederlanders werken aan de Europese Unie. Koninklijke Boom uitgevers

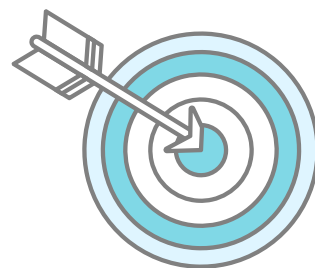
10. Sluit aan bij bestaande informatiekkanalen

Als decentrale overheid in Nederland handel je niet alleen. Veel EU wet- en regelgeving heeft een impact op alle gemeenten of provincies, en daarbij kan men in veel gevallen goed samenwerken met andere partners. Zo zijn alle twaalf provincies aangesloten bij het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) en ontvangen ze informatie van het Interprovinciaal Overleg (IPO). De VNG organiseert voor gemeenten de informatievoorziening en gezamenlijke lobby. Vooral als gemeente is het belangrijk goed op het VNG Europa team te zijn aangesloten en daarbij niet alleen informatie te halen, maar ook te brengen. Dit doe je door EU-beleidsexperts binnen je gemeente naar voren te schuiven en handig gebruik te maken van de analyses die de VNG levert via EU-bewuste beleidsexperts elders. Kenniscentrum Europa Decentraal ([KED](#)) is ook een belangrijke informatiebron.

Hulpmiddelen:

- De Europese Commissie, als enige organisatie die Europese wetgevingsvoorstellen kan indienen, heeft een jaarlijks werkprogramma. Dit werkprogramma vormt de basis van de prioritaire beleidsthema's voor dat jaar (afgezien van onvoorziene mondiale ontwikkelingen).
- De website van het Huis van de Nederlandse Provincie is een belangrijke bron van informatie over de gezamenlijke dossiers van de provincies. Onder het tabblad 'Dossiers' is het jaarlijkse werkprogramma van het HNP te vinden.
- Op het informatieportaal van VNG Europa en internationaal staat veel relevante EU-gerelateerde informatie voor Nederlandse gemeenten.
- Kenniscentrum Europa Decentraal heeft zowel een hele nuttige helpdesk over de praktijkvragen die je collega's bij andere gemeenten hebben gesteld over Europese (beleids- of wetgevings)vraagstukken als de eerdergenoemde EU-fondsenwijzer om je weg te vinden in het Europese financieringslandschap.
- De G40 heeft een themagroep Europa, die de gezamenlijke belangen van de G40-gemeenten behartigt.

Europese netwerken

11. Sluit aan bij relevante netwerken in Europa

Voor het versterken van je informatiepositie, kun je ook gebruik maken van de beschikbare Europese netwerken. Er zijn erg veel Europese netwerken, dus oriënteer goed welke netwerken de meeste raakvlakken hebben met de prioriteiten van de organisatie. Zo wordt in Rotterdam effectief gebruik gemaakt van het stedennetwerk Eurocities. Daarmee versterkt de stad haar informatiepositie op onderwerpen als de digitale transitie en wordt het lidmaatschap tevens gebruikt om lobby boodschappen te versterken door coalities te smeden. Uiteraard wordt het netwerk ook gebruikt voor het vinden van potentiële partners voor projecten en voor het uitwisselen van kennis.

Hulpmiddelen:

Relevante netwerken voor informatie en kennisuitwisseling:

- Eurocities – het grootste stedennetwerk van Europa. Hoewel lidmaatschap vanaf 250.000 inwoners mogelijk is, is het een relevante bron van informatie over stedelijke ontwikkelingen.
- Urban agenda for the EU (Europese Agendastad) – meerlagige (EU, nationaal, regionaal en lokaal) samenwerking door middel van thematische partnerschappen met als doel betere regelgeving, betere financiering en betere kennisdeling.
- Netwerkkarta van Platform 31 – brengt in kaart aan welke netwerken de G4- en G40-gemeenten verbonden zijn.

Voorbeeld:

- Gemeente Rotterdam gebruikt Eurocities om zichzelf te profileren, kennis uit te wisselen en beleid te beïnvloeden – het verhaal van Jochem Cooman is te vinden in bijlage E.

Regionaal samenwerken

12. Stem regionaal af voor gezamenlijke kansen

Regionale afstemming kan helpen om efficiënt Europees te acteren. De Community of Practice heeft daarbij geleerd dat het uitgangspunt een gemeenschappelijk belang is. Zo heeft een gemeente door haar bevoegdheden en opgave soms wezenlijk andere belangen en prioriteiten op EU-wetgeving dan provincies. Het is daarom vaak kansrijker om tussen provincies of gemeenten onderling samen te werken dan regionaal tussen de verschillende decentrale bestuurslagen. Dit is anders voor regionale projecten waar door goede afstemming juist regionale concurrentie kan worden voorkomen en door goede samenwerking slagkracht op een projectaanvraag kan worden vergroot.

Samenwerking tussen gemeenten moet niet gezien worden als de hulp van grote gemeenten aan kleinere gemeenten, maar moet gezien worden op basis van de inhoudelijke uitdaging waarbij samenwerking tussen gemeenten een multiplicatoreffect kan hebben.

13. Organiseer regionaal samenwerken laagdrempelig

Regionaal afstemmen op de inzet op EU-programma's kan laagdrempelig. Zo heeft de provincie Zuid-Holland het Regionaal Afstemmingkader Europese Fondsen (RAEF) opgericht. Dit is een laagdrempelige overlegstructuur van EU-programma experts die twee maandelijks samenkomen om de voortgang op de programma's en lopende projectaanvragen te bespreken. Om dit efficiënt te organiseren wordt gebruik gemaakt van lokale tafels binnen de gemeenten met ieder een vertegenwoordiger in het RAEF. Zij halen de informatie op en verspreiden dit weer in hun netwerk. Meer informatie over wat RAEF is en hoe je je aan kunt melden is te vinden in bijlage F.

Voorbeeld:

Gemeente Leiden werkt op een informele manier al heel goed samen met regionale partners. Helene Meijer, strateeg bij Gemeente Leiden, vertelt er meer over in bijlage G. De aanpak van de NG4 (een samenwerkingsverband tussen Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen) kan een inspiratiebron zijn voor gezamenlijk regionaal optrekken op Europa.

Bijlage A

De route van Dordrecht & Drechtsteden naar Brussel

Ronald Bosua, Senior Adviseur inkomende subsidies bij Gemeente Dordrecht
Specialist financieel management Europese projecten

In 2022 hebben we in Dordrecht een frisse start gemaakt met een nieuw Public Affairs team, en daarmee is er ook voor het onderwerp Europa nieuwe aandacht gekomen. Brussel is om de hoek en we hebben als Dordrecht en Drechtsteden een hoop te brengen en te halen in Europa. We zetten daarom in op het verstevigen van de basis. Dat doen we op een viertal manieren:

1. Europa bekend maken in huis
2. Dordrecht en Smart Delta Drechtsteden bekendmaken in Brussel
3. Bestuurlijke commitment
4. Europese subsidies verbinden aan opgaven

1. Europa bekend maken in huis

Een goed Public Affairs team is een start, maar is slechts een deel van het werk. Netwerken in Brussel (en Den Haag) willen graag van ons horen waar de knelpunten zitten in beleid, wat er in de praktijk vastloopt of anders kan, en hoe we dat dan doen. Hoe praktischer de informatie en oplossingen is die we aanbieden, hoe sneller je wordt gehoord en gezien. We kunnen in Brussel een hoop kennis en informatie brengen en halen, maar we zijn daarbij afhankelijk van de inhoudelijke expertise.

We werken daarom in 2023 verder aan het onder de aandacht brengen van Europa onder onze eigen medewerkers, in Dordrecht en de Drechtsteden. En we werken verder aan de lobby-expertmeetings op de onderwerpen duurzaamheid, mobiliteit, sociaal, economie. Met deze meetings brengen we op een interactieve en inspirerende wijze de experts samen met de lobbyisten, zodat snel en soepel geschakeld kan worden tussen de regionale en Europese (nationale) besluitvormingsniveaus.

2. Dordrecht en de Smart Delta Drechtsteden bekend maken in Brussel

Het is belangrijk om op de onderwerpen die voor ons van belang zijn een naam op te bouwen. Eerst zaaien, om daarna te kunnen oogsten.

Als Smart Delta Drechtsteden (met middelgrote en kleine gemeenten in de samenwerking) brengen we een veel gevraagd perspectief in Brussel, waar voornamelijk grote steden worden gehoord.

Het samenwerkingsverband Smart Delta Drechtsteden heeft zo op een concrete wijze een extra dimensie voor het Europese beleid te bieden. Denk daarbij aan:

- Kleinschalig beginnen en groot opschalen op klimaat, mobiliteit, energie en duurzaamheid.
- Hightech kennis van de binnenvaartsector
- Mobiliteitsknooppunt over spoor en water

3. Bestuurlijk commitment

De bestuurders zijn een belangrijke schakel in het verkondigen van de boodschap, het gewicht mee geven aan de boodschap en bepalen van de prioriteiten voor inzet van geld, kennis en middelen.

Primair is profilering van Dordrecht & regio Drechtsteden op de Europese kaart en kennis- & informatie voor opgaven en projecten de 'winst' die we willen opstrijken. Dit zal de weg naar Brussel korter maken, waar we commitment vinden op belangrijke lobby dossiers door het afleggen van bestuurlijk werkbezoeken in tweede kwartaal 2023. Daarvoor is nodig dat we inhoudelijk lobbydossiers (met daarin aandacht voor doelstelling, netwerkanalyse, vervolgstappen) op de thema's duurzaamheid, mobiliteit, sociaal en werkgelegenheid goed op het netvlies hebben en houden.

4. Europese subsidies verbinden aan opgaven

Brussel is niet de pinautomaat om alleen geld te halen. Deelname als trekker of partner in subsidieprojecten biedt de mogelijkheid om kennis uit te wisselen en bijdragen te vinden aan het verder versterken van de regio.

Qua projecten & subsidiekansen ligt in Dordrecht onze Europese focus bij de opgaven groen-blauw (klimaat adaptieve opgave, biodiversiteit, vergroening), duurzaamheid (energietransitie en circulariteit), bereikbaarheid (goederenvervoer over spoor en duurzaam vervoer), sociaal (arbeidsmarkt via ESF-middelen) en digitalisering. Hiervoor is gekozen, omdat deze focus samenvalt met de hoofdthema's in de Europese fondsen voor de periode 2021-2027.

Wij richten ons voornamelijk op EU-fondsen EFRO, ESF, Interreg, LIFE en CEF, omdat hier de meeste kansen liggen voor kennisdeling en uitvoering. Maar ook omdat we inmiddels ervaring hebben opgebouwd met het 'managen en beheren' van dit type EU-fondsen.

Bijlage B

Werken, organiseren en beheersen van Europese subsidieprojecten

Ronald Bosua, Senior Adviseur inkomende subsidies bij Gemeente Dordrecht

Het werken aan Europese subsidieprojecten is een uitdagende, maar ook lonende ervaring. Door zorgvuldig te plannen, effectief samen te werken en de financiën en voortgang goed te beheren, vergroot je de kans op succesvolle projectresultaten. Door deze praktische punten toe te passen, kunnen gemeenten Europese subsidieprojecten effectief organiseren en beheren, waardoor de kans op succes wordt vergroot en de subsidiegelden optimaal worden benut.

1. Grondige afweging: Zoals eerder benoemd: Brussel is geen pinautomaat. Niet elk project op gemeentelijk niveau is geschikt voor EU-financiering. De Europese Commissie heeft met elk programma specifieke doelstellingen. Er zijn aan de voorkant ook enkele vuistregels die voor alle programma's gelden: 1) zorg dat je vanuit de eigen opgave een projectidee hebt, ga nooit opzoek naar een project dat aansluit bij een EU-programma (dit betekent niet dat het altijd één-op-één past, maar moet wel de basis vormen); 2) kijk of je project baadt heeft bij het internationale samenwerking, een stevig internationaal partnerschap is nagenoeg altijd een vereiste; 3) ga na of het project past in EU project tijdslijnen. Aanvragen duren vaak een jaar voordat het project van start gaat.

2. Grondige voorbereiding: Voordat je zelfs maar begint met het aanvragen van een Europese subsidie, is het essentieel om een grondige voorbereiding te doen. Dit omvat het bestuderen van de subsidiemogelijkheden, het identificeren van geschikte programma's en het begrijpen van de specifieke eisen en richtlijnen van elke subsidiebron. Zorg ervoor dat je de doelstellingen, criteria en deadlines begrijpt, evenals de vereiste documentatie.

Overweeg indien nodig de betrokkenheid van experts op het gebied van subsidiebeheer en projectmanagement om je te helpen bij het optimaliseren van het proces.

3. Projectplanning: Een solide projectplanning is van cruciaal belang. Stel een gedetailleerd plan op waarin je de doelstellingen van het project, de activiteiten, de tijdschema's, de verantwoordelijkheden van het team en de mijlpalen duidelijk definieert. Identificeer ook mogelijke risico's en ontwikkel een strategie om ermee om te gaan. Zorg ervoor dat je een realistische en haalbare planning maakt die rekening houdt met de beschikbare middelen en de complexiteit van het project.

4. Intern projectteam: Stel een bekwaam intern projectteam samen met duidelijk toegewezen taken en verantwoordelijkheden. Communiceer regelmatig met het team en zorg voor een effectieve samenwerking en coördinatie. Neem ook de subsidieadviseurs, juridische, financiële en administratieve ondersteuning mee in dit projectteam.

De subsidieadviseurs zijn een schakel in de keten 'lobby – externe oriëntatie – subsidies', om met hulp van externe bureaus succesvolle subsidieaanvragen te genereren. Maar ook vervullen de subsidieadviseurs een coördinerende rol bij rapportage en tijdige verantwoording van toegekende subsidies, en zij fungeren als vraagbaak voor inhoudelijke projectmanagers, projectmedewerkers, de financieel controllers en de projectadministrateurs van Eu-projecten.

5. Samenwerking en partnerschap: Europese subsidieprojecten bevorderen internationale samenwerking en partnerschappen. Het is belangrijk om de juiste partners te selecteren die aanvullende expertise en ervaring kunnen bieden. Communiceer duidelijk met je partners, stel heldere verwachtingen en werk aan een gedeeld begrip van de projectdoelstellingen. Zorg voor een goede coördinatie en samenwerking tussen de verschillende partners gedurende het hele project. Heb je een rol als leadpartner, dan betekent dit niet dat je een hiërarchische rol hebt in het partnerschap. Een goede keuze kan zijn om je qua kennis en expertise te laten ondersteunen door een extern bureau, deze kan dan ook een als onafhankelijke buitenstaander een aanjagende rol vervullen. En zelf hou je dan een zuivere partner rol op inhoud en relatie.

Werk samen met geschikte partners om de slaagkans van het project te vergroten. Kies partners met relevante ervaring, expertise en capaciteit. Stel duidelijke afspraken en communicatielijnen op om een effectieve samenwerking te waarborgen.

6. Juridische en administratieve naleving: Zorg ervoor dat je voldoet aan alle juridische en administratieve vereisten van het subsidieprogramma, inclusief contractuele verplichtingen, intellectuele eigendomsrechten en rapportageverplichtingen.

7. Communicatie: Zorg voor een effectieve communicatiestructuur binnen het projectteam en met externe belanghebbenden. Houd regelmatige vergaderingen, deel relevante informatie en stimuleer open communicatie over je project. En laat zien dat je aan Europa werkt.

8. Budgetbeheer: Effectief beheer van het budget is essentieel om ervoor te zorgen dat de subsidiefinanciering op de juiste manier wordt besteed. Ontwikkel een gedetailleerd budgetplan waarin je alle verwachte kosten opneemt en rekening houdt met eventuele beperkingen en rapportagevereisten van de subsidieverstrekker. Volg de uitgaven nauwgezet en documenteer ze zorgvuldig. Wees ook voorbereid op eventuele financiële audits die kunnen plaatsvinden. Maak zoveel mogelijk gebruik van bestaande rapportages en financiële systemen. Zorg voor een uniforme structuur in je administratie, zodat ook de financials en administrateurs hiermee kunnen werken.

9. Tijdsbeheer: Maak gebruik van tijdmanagementtechnieken, zoals het opstellen van een gedetailleerde projectplanning met mijlpalen en deadlines. Bewaak de voortgang regelmatig en grijp tijdig in bij eventuele vertragingen of knelpunten. Houd rekening met de specifieke tijdslijnen en rapportagevereisten van de subsidieverstrekker.

10. Dossiervorming en documentatie: Houd een gedetailleerde en nauwkeurige administratie bij van alle projectactiviteiten, inclusief rapporten, facturen, correspondentie en andere relevante documentatie. Zorg ervoor dat alle vereiste rapporten tijdig worden ingediend volgens de richtlijnen van de subsidieverstrekker.

11. Rapportage en monitoring: Europese subsidieprojecten vereisen meestal regelmatige rapportage over de voortgang en resultaten van het project. Houd bij welke gegevens moeten worden gerapporteerd en zorg ervoor dat je ze tijdig verzamelt. Implementeer een systeem voor monitoring en evaluatie om de voortgang van het project op te volgen en eventuele afwijkingen van de planning te identificeren. Dit stelt je in staat om tijdig bij te sturen en de gewenste resultaten te behalen. Rapporteer over de behaalde resultaten en deel de opgedane kennis binnen de organisatie en naar relevante stakeholders.

12. Risicobeheer: Identificeer potentiële risico's die het succes van het project kunnen beïnvloeden en ontwikkel een risicobeheerplan. Monitor de risico's en neem passende beheersmaatregelen om ze te beperken of te elimineren.

13. Evaluatie en nazorg: Evalueer regelmatig de voortgang en resultaten van het project ten opzichte van de projectdoelstellingen. Zorg voor een goede afsluiting van het project en evalueer lessen die kunnen worden geleerd voor toekomstige subsidieprojecten.

Bijlage C

EU Academy

De afgelopen zeven jaar organiseert de Provincie Zuid-Holland jaarlijks de EU Academy om organisaties in de regio bewuster te maken van de financieringskansen die Europese samenwerking kan bieden. De EU Academy is een initiatief van de Provincie Zuid-Holland en wordt uitgevoerd door adviesbureau ERAC.

Het initiatief is in eerste instantie gestart door de provincie Zuid-Holland om de kennis en capaciteit de regio te vergroten naar aanleiding van de analyse van de Monitor EU subsidies. Uit de monitor bleek dat we het als regio goed doen, maar dat er nog meer middelen waren die onbenut bleven, doordat er niet voldoende expertise en capaciteit voor was. Een aantal partijen binnen de regio kunnen hier wel zelf in voorzien (zoals de Provincie Zuid-Holland, de gemeente Den Haag en Rotterdam, alsook de universiteiten). Voor kleinere en middelgrote gemeenten was het lastig om deze kennis en capaciteit in de organisatie te hebben en zo ontstond het idee om voor hen in deze behoefte te voorzien. Eerst werd de mogelijkheid om deel te nemen aan de EU Academy binnen het eigen netwerk gedeeld, maar uiteindelijk was er meer animo in de regio en is de EU Academy breder toegankelijk gesteld. De provincie Zuid-Holland doet dat vanuit haar rol van regionaal aanjager voor EU-programma's en zorgt hiermee dat de capaciteit op EU-programma's van organisaties in de regio wordt versterkt.

De EU Academy bestaat uit zes modules van een dagdeel. Tijdens de verschillende modules worden kennis en ervaringen over Europese programma's, financiering en projecten gedeeld. De sessies richten zich onder andere op hoe het Europese financieringslandschap eruitziet en wat er allemaal bij komt kijken bij de uitvoer van een Europees project. Daarnaast is het een mooie kans voor deelnemers en de provincie Zuid-Holland om het regionale netwerk te leren kennen. De deelnemers aan deze sessies zijn medewerkers van Zuid-Hollandse organisaties in de publieke en semipublieke sector, waaronder gemeenten, kennisinstellingen en waterschappen. Door het aanreiken van deze verschillende handvaten, hoopt de provincie dat partners in de regio nog beter gebruik zullen maken van de Europese Financieringsmogelijkheden.

Voor meer informatie of vragen over deelname, neem contact op met Belma Korkic (b.korkic@pzh.nl).

Bijlage D

Vraag en antwoord met de VNG

Tijdens een van de Community of Practice bijeenkomsten was beleidsadviseur Lisa Brakband van het Europeatteam van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aanwezig. Daar vertelde zij over de rol die zij heeft in Brussel namens de Nederlandse gemeenten.

Hoe heeft de VNG zich georganiseerd op Europa?

Er zijn 12 vak commissies binnen de VNG die zich op beleidskwesties richten. VNG Europa bepaalt in deze commissies de standpunten over specifieke onderwerpen. Zodra er een standpunt is bepaald, streven ze ernaar om het beleid op deze onderwerpen te beïnvloeden. Vaak zijn gemeenten waarvan een bestuurder in het Comité van de Regio's zit ook actief betrokken. VNG Europa ondersteunt de bestuurders van het Comité van de Regio's in dit proces.

VNG Europa schrijft position papers op basis van de input van experts en belanghebbenden. Position papers zijn voor het delen van informatie of kunnen als lobbyinstrument worden geschreven, waarbij een duidelijk standpunt wordt ingenomen dat de belangen van de achterban vertegenwoordigt. In de vak commissies worden vervolgens discussies gevoerd om de inzet te bepalen.

De samenstelling van commissies weerspiegelt de diversiteit van de belangen van de Nederlandse gemeenten. Als er invloed moet worden uitgeoefend in Brussel, moet het beoogde standpunt worden beoordeeld door de VNG-commissies.

Hoe signaleren jullie vroegtijdig wetgeving?

VNG Europa gaat vaak in gesprek met de spelers in Europa onder het mom van 'we willen graag onze achterban informeren'. Hierdoor weten ze bijvoorbeeld dat de bodemwet niet al te ingrijpend zal zijn, omdat het toepassen van de doelen vooralsnog (anno 2023) vrijwillig zal zijn. Een dergelijk inzicht volgt bijvoorbeeld uit gesprekken die de VNG met de Europese Commissie of de Permanente Vertegenwoordiging voert.

Hoe signaleer je Europese beleidsontwikkelingen en hoe bepaal je vervolgens je standpunt en wie betrek je daarbij?

Zodra een relevant Europees wetgevingsproces gesignaleerd wordt, wordt een inhoudelijke expert van de VNG betrokken op het dossier. Vaak raadplegen zij het achterbannetwerk. Samen met de VNG in Brussel maken we de verdiepingsslag en kijken we naar de lokale en regionale relevantie van het dossier.

Soms ontvangen we informatie via de gemeenten zelf, omdat zij bijvoorbeeld verbonden zijn aan het Eurocities-netwerk. Op basis daarvan wordt bepaald of er een standpunt over geschreven moet worden.

In de nieuwsbrief wordt ook wel eens gevraagd of er een expert is die wil meedenken (of deel wil uitmaken van de achterban) voor een specifiek onderwerp of wil meeschrijven. Er zijn altijd communicatielijnen via zowel Den Haag als Brussel, maar het hangt af van het onderwerp welke route wordt gevolgd.

Welke rol heeft de VNG in de EU-standpuntbepaling van Nederland?

De VNG wordt samen met het IPO op twee manieren meegenomen in de standpuntbepaling van de Nederlandse regering. In de initiële fase wordt via de BNC-procedure om de input van de medeoverheden gevraagd. Over het algemeen loopt deze procedure goed. Het zijn vooral de stappen ná de BNC waarbij de medeoverheden minder betrokken worden. Het zijn deze interbestuurlijke dossierteams (IBDT's) waar het sterk afhangt van het ministerie of de VNG en IPO worden meegenomen in het Europese onderhandelingsproces. De VNG maakt deel uit van ongeveer de helft van de IBDT's. Het zou de informatiepositie van zowel het Rijk als de medeoverheden versterken als er op meer dossiers met een interbestuurlijke dimensie IBDT's in het leven worden geroepen. Al met al een gemiste kans voor betere interbestuurlijke samenwerking.[1]

Hulpmiddelen:

- Meer informatie over de commissie Europa en Internationaal van de VNG.
- In het onderzoek van Directie International Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft gedaan naar de coördinatie van het Nederlandse EU-beleid wordt de rol van de decentrale overheden in de totstandkoming van het Europabeleid tevens in kaart gebracht.

[1] Interbestuurlijk dossierteam (IBDT) Deze overlegstructuur kan in het leven worden geroepen om een gezamenlijk standpunt over een bepaald voorstel van de Europese Commissie op te stellen. Een IBDT bestaat uit vertegenwoordigers van ministeries, decentrale overheden en per team weer andere experts en belanghebbenden. Ook brengt deelname aan IBDT's de VNG dichterbij de Raad van Ministers.
<https://adoc.pub/belangenbehartiging-op-internationaal-en-europees-niveau.html>

Bijlage E

Het belang van Europese netwerken

Jochem Cooiman, innovation officer bij Gemeente Rotterdam

Rotterdam is een stad met een lange historie van internationale handel en samenwerking. In die lijn heeft Rotterdam de laatste decennia onder meer Eurocities mede opgericht en staan we er als gemeente momenteel sterk voor als we kijken naar binnengehaalde stimuleringsfondsen en subsidies.

Op een aantal stedelijke thema's gaat dit heel goed, maar niet op alle. Ik ben mijzelf rond 2017 gaan verdiepen in de samenwerking van Rotterdam op het gebied van digitalisering, op het vlak van de digitale transformatie. Het bleek dat we ad hoc en incidenteel daar wel een en ander op uitwisselden, maar niet strategisch of gestructureerd.

Na en tijdens een aantal Europese projecten heb ik tijdens een jaarvergadering van Eurocities in Keulen het grotere netwerk leren kennen en daarmee de grotere belangen en noodzaak van Europees samen optrekken. Ik ben actief geworden in het digital forum en ik heb een digitaal office Europa in Rotterdam opgericht dat zich bezighoudt met strategisch netwerken, met de wet- en regelgeving en bijkomende lobby en met de mogelijke samenwerkingsverbanden, met en zonder subsidie. Dit office dient als verbindingsstation voor Rotterdam, voor Rotterdamse belanghebbenden, maar geldt ook als verbindingsstation van onze Europese partners, voor de verschillende uitnodigingen die op heel veel manieren Rotterdam bereiken. Van passagiersstoel, zijn we zo naar voren, in de bijrijdersstoel gekomen en kijken we er naar uit om af en toe zelfs achter het stuur te gaan zitten.

Bewust investeren in Europa leverde voor ons een verschuiving op van reactief en ad hoc naar strategisch en proactief.

Bijlage F

RAEF

RAEF staat voor Regionaal Afstemmingskader EU Fondsen. In deze ambtelijke werkgroep zitten vertegenwoordigers van verschillende Zuid-Hollandse overheden, het samenwerkingsverband Metropoolregio Rotterdam en Den Haag (MRDH) en de regionale ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter. Het idee is dat elke deelnemer aan het RAEF-overleg niet alleen de eigen organisatie vertegenwoordigt, maar ook vertegenwoordiger is van een eigen RAEF-tafel. De RAEF-tafels zijn de regionale overlegstructuren waarin verschillende andere gemeenten, kennisinstellingen of andere organisaties samenkomen. Hiermee wordt gezorgd dat ook een regio met veel spelers op het EU veld toch gecoördineerd kan opereren.

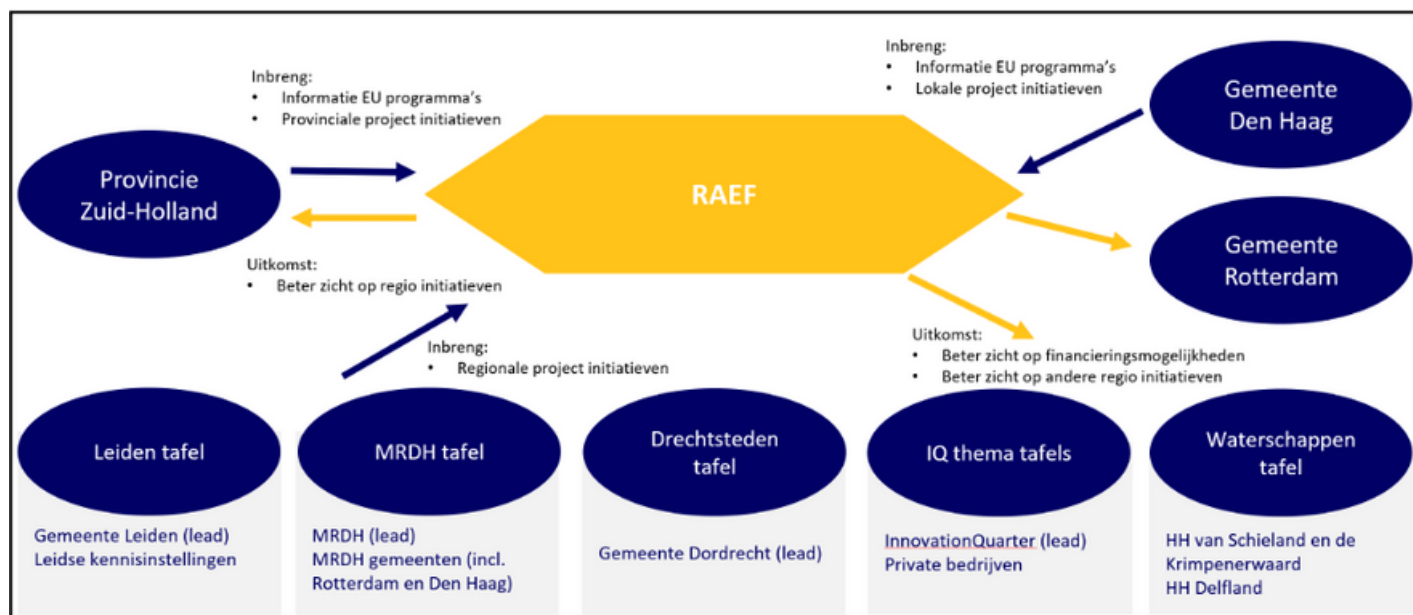
RAEF vindt zijn oorsprong in een breder initiatief van de provincie Zuid-Holland en haar regionale partners om beter gecoördineerd op te trekken in het opwerken van regionaal belangrijke projecten richting externe fondsen (Rijk, EU en privaat). RAEF is hierin het orgaan dat zich richt op de EU-financieringskansen.

De RAEF-werkgroep komt eens per twee maanden samen om de ontwikkelingen binnen programma's en projectideeën te bespreken. Door deze kennis te delen krijgen de deelnemers meer inzicht in de Europese programma's en op welke manier hier aanspraak op kan worden gemaakt. Tegelijkertijd worden projectideeën uit de verschillende tafels gedeeld. Dat biedt mogelijkheden voor samenwerking tussen de verschillende projecten van de organisaties om synergie te creëren en op zijn minst onnodige concurrentie te voorkomen.

De waarde van het RAEF zit vooral in de centrale informatievoorziening over Europese mogelijkheden, kennis over de programma's en openstellingen. Een deel van de informatie wordt gedeeld door de Call Kalender van de provincie Zuid-Holland welke als kapstok dient voor het bespreken van initiatieven. De frequente overleggen zorgen ook voor regelmatig contact tussen de organisaties en verbindingen tussen initiatieven. De laagdrempeligheid van de informatievoorziening wordt zeer gewaardeerd en blijkt een gepaste wijze om elkaar in de regio goed aangehaakt te houden.

Momenteel is de RAEF-tafel bezig om het initiatief verder te verbreden en staat open voor nog te vormen tafels in de regio. Ook is gestart een jaarlijks RAEF-event dat alle partijen uit de tafels eens per jaar samenbrengt. Doel is vooral om het netwerk van EU-programma adviseurs uit de regio bijeen te brengen en te inspireren, naast een (bescheiden) inhoudelijk programma.

Voor meer informatie, neem contact op met Belma Korkic (b.korkic@pzh.nl).

Figuur 4. RAEF-model

Bijlage G

Regionale samenwerking op de Europese Unie tussen publieke en private partners

Helene Meijer, strateeg bij Gemeente Leiden

De gemeente Leiden heeft tientallen jaren geleden de Europatafel geïnitieerd: een informeel netwerk waar Europese kansen voor de stad en regio worden verkend. Daarnaast worden de Europese agenda's van verschillende stakeholders uit Leiden, maar ook uit andere relevante gemeenten en de provincie, informeel besproken. De tafel startte klein, maar is in de loop der jaren uitgegroeid tot een bredere tafel, met verschillende kennisinstellingen (Naturalis, TNO, Hogeschool, Universiteit, LUMC, Biosciencepark), gemeenten en de provincie aan tafel.

Deze destijds innovatieve aanpak maakt samenwerking in een vroeg stadium mogelijk. Daar waar partijen elkaar in het verleden pas laat in het proces vonden of zelfs (ongewild en onbedoeld) met elkaar concurreerden, vinden partijen elkaar nu aan de voorkant en kunnen ze elkaar versterken. Onder het motto 'samen sterker' zijn aan deze tafel concrete acties ontstaan, die op hun beurt tot mooie resultaten hebben geleid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het fantaseren en uiteindelijk het voorwerk voor de eervolle titel European City of Science, resulterend in een schitterend jaar waarin Leiden deze titel mocht uitdragen in 2022 als Leiden European City of Science.

De Europatafel is eens in de zes weken, voorzien van een lekkere lunch. Er is een beknopte agenda en geen verslag; het is echt informeel. In de huidige werkwijzen bespreken alle partijen de laatste ontwikkelingen op Europees vlak: welke subsidies lopen er? Welke interessante werkbezoeken staan er gepland? De provincie deelt de laatste ontwikkelingen en geeft updates over de call-kalender. Uit een kort evaluatierondje dit jaar bleek deze werkwijze goed te bevallen, maar wilden de partners ook meer tijd om eens helemaal los te filosoferen over Europese kansen. De oplossing is om twee keer per jaar een thema-sessie te houden. Zo ging de laatste themasessie over de Europese award Rising Innovative City. Deze titel zou Leiden goed passen. Ook voor volgend jaar zijn er mooie plannen om samen naar gemeenschappelijke doelen toe te werken, zoals het 450-jarig bestaan van de universiteit.

Nog een nieuwe ontwikkeling is om meer thematisch samenwerking met de kennisinstellingen op te zetten, door te werken naar een gezamenlijke onderzoek agenda rondom de thema's gezondheid, biodiversiteit/duurzaamheid en cultuur.

Colofon

Titel

Word een Europa-bekwame organisatie
Toolbox Europa als kans

Publicatiedatum

Den Haag, september 2023

Auteurs

Mendeltje van Keulen (European Impact Hub, Haagse Hogeschool)
Tibor Hargitai (European Impact Hub, Haagse Hogeschool)

Niesje Barreveld (gemeente Den Haag)
Tona Belderbos (gemeente Den Haag)
Ronald Bosua (gemeente Dordrecht)
Jochem Cooiman (gemeente Rotterdam)
Fabian Ebbers (provincie Zuid-Holland)
Belma Korkic (provincie Zuid-Holland)
Helene Meijer (gemeente Leiden)
Maartje van Stiphout (European Impact Hub, Haagse Hogeschool)

Vormgeving

Maartje van Stiphout

Redactie

Maaïke de Loor

Copywrite

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

